

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

MUNADE

TOOTMINE, PAKENDAMINE JA MÄRGISTAMINE

Linnufarmi registreerimine

Olenemata lindude arvust ning tegevuse eesmärgist peavad kõik linnufarmid olema registreeritud PRIAs põllumajandusloomade registris.

Munade esmatootmine

Munade esmatootmiseks on munade tootmine, korjamine ja ladustamine tootja valdustes, välja arvatud munade pakendamine. Kui linnufarm on registreeritud PRIAs põllumajandusloomade registris, siis ei ole munade esmatootmise kohta vaja Veterinaar- ja Toiduametile (VTA) majandustegevusteadet esitada. Kui tootja pakendab enda toodetud mune (olenemata linnuliigist) ja/või liigitab kanamune kvaliteedi- ning kaaluklassidesse, siis on vaja taotleda pakenduskeskuse tegevusluba.

Kanamune, mis pärinevad üle 50 munakanaga tootmiskohast ei tohi müüa otse tarbijale ega jaekaubandusettevõttele.

Vutimunade, jaanalinnunade ja teiste munade (v.a kanamunad), mis pärinevad üle 50 linnuga tootmiskohast turustamise viiside osas piiranguid ei ole. Pakendada võib neid siiski vaid tegevusloaga pakenduskeskuses.

Erandid kuni 50 linnuga esmatootja puhul

Kuni 50 linnuga majapidamist või ettevõtet nimetatakse väikeses koguses munade esmatootjaks.

Kui selline esmatootja müüb kana-, vuti-, jaanalinnu- või teisi mune

- otse tarbijale ja/või
- jaekaubandus- ja/või toitlustusettevõttele, kes turustab need otse tarbijale

ei pea selle kohta esitama majandustegevusteadet ega omama tegevusluba. Selliselt müüdivad kanamunad ei pea olema märgistatud.

Munad peavad olema pärit tervelt, ilma kliiniliste haigustunnusteta lindudelt. Munad tuleb turustada jaekaubandus- või toitlustusettevõttele 7 päeva jooksul ja tarbijale 21 päeva jooksul alates munemisest.¹

Müügikohas peab esitama toidu nimetuse, tootja nime ja aadressi ning minimaalse säilimisaja „parim enne“ kuupäeva, mille tootja määrab ise. Kanamunade minimaalne säilimisaja on kuni 28 päeva alates munemise päevast, kuid munad tuleb tarbijale turustada 21 päeva jooksul. Müümisel ei tohi kasutada teise tootja või pakenduskeskuse infoga munakarpe.

¹ Põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määrus nr 72 „Väikeses koguses esmatoodete turustamise hügieeninõuded“

Pakenduskeskus

Munade pakendamiseks (olenemata linnuliigist) ning kanamunade kvaliteedi ja kaalu järgi liigitamiseks peab olema tegevusluba, mille annab VTA enne tegevuse alustamist. Tegevusloa saamiseks peab pakenduskeskus vastama nõuetele, mis on esitatud toiduseaduses², toiduhügieeni määrustes (EÜ) nr 852/2004³ (II lisas) ja 853/2004⁴ (II lisas X jaos) ning Komisjoni määruses (EÜ) nr 589/2008⁵, milles sätestatakse munade turustusnormid.

Munatooteid käitlev ettevõtte

Munatoote valmistamiseks töötlemisettevõttes peab samuti olema VTA väljastatud tegevusluba. Nõuded, millele ettevõtte vastama peab, on esitatud toiduseaduses ning toiduhügieeni määrustes (EÜ) nr 852/2004 ja 853/2004.

Nõuded munade turustamisel

Mune pakendada (olenemata linnuliigist) ning kanamune kvaliteedi ja kaalu järgi liigitada võib ainult tegevusloaga pakenduskeskuses. Kanamunad tuleb liigitada, märgistada ja pakendada 10 päeva jooksul alates munemisest; märgisega "ekstra" või "eriti värske" turustatavad munad 4 päeva jooksul alates munemisest.

Veopakendil esitatav teave

Tootmiskohas märgitakse igale kanamune sisaldavale veopakendile, samuti saatedokumentidesse:

- tootja nimi ja aadress;
- tootjakood;
- munade arv ja/või nende kaal;
- munemiskuupäev või ajavahemik, mille jooksul munad on munetud;
- lähetuskuupäev.

Kui pakenduskeskus saab pakkimata mune nende samas kohas asuvast tootmisüksusest, võib andmed kanda veopakendile pakenduskeskuses.

Kanamunade liigitamine kvaliteedi- ja kaaluklassidesse

Kanamunad liigitatakse:

A-klass ehk värsked munad

kasutatakse otse toiduks

B-klass

kasutatakse toidutööstuses ja muus tööstuses

A-klassi kanamunad peavad vastama alltoodud omadustele. A-klassi mune ei pesta ega puhastata enne ega pärast liigitamist. A-klassi mune ei tohi hoida madalamal temperatuuril kui 5°C.

A-klassi kanamunade kvaliteediomadused

Koor ja kutiikul

normaalse kujuga, puhas ja kahjustusteta

Õhuvahe

kõrgus mitte üle 6 mm, muutumatu; ekstraklassi munade puhul mitte üle 4 mm

Munarebu

läbivalgustamisel nähtav varjuna, ilma selgete piirjoonteta, muna pööramisel liigub veidi ning pöördub tagasi muna keskmesse

Munavalge

selge, läbipaistev

Looteketas

areng ei ole tuvastatav

Võõrlisandid ja -lõhnad

ei ole lubatud

B-klassi liigitatakse kanamunad, mis ei vasta tabelis toodud kvaliteediomadustele (nt A-klassi muna, mida on määrdumise tõttu puhastatud või milles on salapraad). A-klassi munad, mis enam ei vasta kirjeldatud kvaliteediomadustele, liigitatakse ümber B-klassi. B-klassi kanamune võib tarnida vaid munatooteid tootvale toiduainetööstusele (ei hõlma toitlustusettevõtteid) või muule tööstusele.

² Toiduseadus

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 852/2004 toiduainete hügieeni kohta

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 853/2004, millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erireeglid

⁵ Komisjoni määrus (EÜ) nr 589/2008, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad munade turustusnormide kohta

A-klassi kanamunad liigitatakse ka kaalu järgi.

XL – väga suured	Kaal ≥ 73 g
L – suured	≥ 63 g ja < 73 g
M – keskmise suurusega	≥ 53 g ja < 63 g
S – väikesed	< 53 g

Tööstusele tarnitavaid kanamune ei pea kaalu järgi liigitama.

Kanamunade märgistamine

A-klassi kanamunad märgistatakse tootjakoodiga, mis koosneb numbritest ja tähtedest. Tootjakood peab olema selgesti eristatav ja kergesti loetav ning vähemalt 2 mm kõrge.

Tootjakoodis on esitatud

Lindude pidamisviis	0 – mahepõllumajanduslik tootmine 1 – vabalt peetavate kanade munad 2 – õrrekanade munad 3 – puuris peetavate kanade munad
Tootja riigi kood	näiteks EE–Eesti, LV–Läti, LT–Leedu, FI–Soome, PL–Poola
PRIAs registreeritud ettevõtte/farmi eraldusnumber	registrisse kantud viiekohaline number

Kanamune ei pea märgistama esmatootja, kellel on kuni 50 munakana.

Munad märgistatakse tootmiskohas või esimeses Eestis asuvas pakenduskeskuses, kuhu munad tarnitakse. Kanamunad, mida tootja müüb otse Eestis asuvale toidutööstusele ei pea olema märgistatud; tootjakood esitatakse saatedokumentides.

B-klassi kanamunad märgistatakse tootjakoodi ja/või märgisega, kui need turustatakse Eestist väljapoole. B-klassi munade märgiseks on vähemalt 5mm kõrgune B-täht, mille ümber on vähemalt 12 mm diameetriga ring, või vähemalt 5mm diameetriga selgesti eristatav värvitapp.

Munapakendite märgistamine

Kõikide linnuliikide munade pakenditele tuleb kanda nõuetele vastav märgistus⁶, s.t

- toidu nimetus;
- pakendis olevate munade arv;
- minimaalne säilimisaeg (parim enne);
- säilitamistingimused;
- tootja, pakendaja või Euroopa Liitu importija nimi ja aadress;
- päritoluriik, kui selle puudumine võib tarbijat eksitada. S.t, kui pakendil olevast infost (ettevõtja nimi, logo, pilt, kaubamärk jms) võib saada eksitava ettekujutuse munade päritolu kohta, tuleb tegelik päritoluriik esitada nii selgelt, et ei tekiks segaduse ohtu.⁷

A-klassi kanamunade pakendi välispinnal peavad olema selgesti eristatavas ja kergesti loetavas kirjas:

- toidu nimetus;
- pakendis olevate munade arv;
- pakenduskeskuse number;
- kvaliteediklass – valitakse üks järgnevatest tähistest: A; A värske; A-klass; A-klass värske;
- kaaluklass – märgitakse vastavate tähtede või sõnadega või nende kombinatsioonidega, mida võib täiendada mõõtevahemikega;
- minimaalne säilimisaeg (kuupäev), millele eelnevad sõnad „parim enne“ – säilimisajaks määratakse kuni 28 päeva alates munemise päevast;
- säilitamistingimused, nt „Hoida jahedas“;
- tootja, pakendaja või Euroopa Liitu importija nimi ja aadress;
- tootmisviis (valitakse üks järgnevatest mõistetest):
 - mahepõllumajanduslik tootmine;
 - vabalt peetavate kanade munad;
 - õrrekanade munad;
 - puuris peetavate kanade munad.

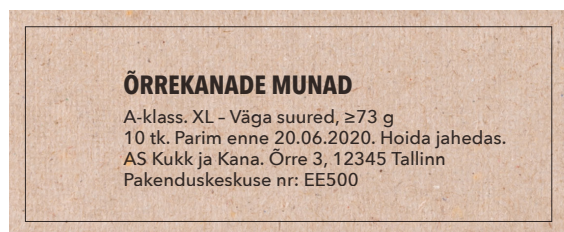
Tootjakoodi tähenduse selgitus peab olema pakendi välis- või sisepinnal.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele

⁷ Juhend „Päritoluteave toidu märgistusel ja toidualases teabes“

Pakendile võib lisada vabatahtliku märgistusena:

- märgise „ekstra“ või „eriti värsk“ kuni üheksanda päevani pärast munemist;
- munakanade söötmisviisi:
 - viitena teraviljadele, kui teravilja on söödasegus vähemalt 60%;
 - viitena konkreetsele teraviljale, kui märgitud teravilja on vähemalt 30% ja teravilja kokku on söödasegus vähemalt 60%;
 - viitena konkreetsetele teraviljadele, kui igat märgitud teravilja on vähemalt 5% ja teravilja kokku on söödasegus vähemalt 60%;
- nõuetekohase toitumislase teabe energiasalduse ja teatud toitainete kohta⁸;
- toitumis- ja tervisealaseid väiteid, mis vastavad väidete määruse (EÜ) nr 1924/2006⁹ sätetele ning on teaduslikel tõenditel põhinevate ja heakskiidetud väidete nimekirjas. Kui toitaine kohta on esitatud väide, tuleb esitada kogu nõutav toitumislane teave, s.h antud toitaine kogus.

Munakarbil olevad pildid ega lisateave, sh väljamõeldud nimetused nagu „talumunad“, „maamunad“, „kodukoha munad“, ei tohi tekitada eksitavat ettekujutust munade tootmisviisi kohta. Munade tegelik tootmisviis tuleb esitada selgesti eristatavas ja kergesti loetavas kirjas.

Kui kanamune müüakse **lahtiselt** esitatakse tarbijale selgesti eristatavalt ja kergesti loetavas kirjas ning eelpool kirjeldatud nõuetele vastavalt:

- toidu nimetus;
- kvaliteediklass;
- kaaluklassid;
- tootmisviis;
- tootjakoodi tähenduse selgitus;
- minimaalne säilimisaeg;
- tootja, turustaja või Euroopa Liitu importija nimi.

B-klassi kanamunade pakendi välispinnal peavad olema selgesti eristatavas ja kergesti loetavas kirjas:

- pakenduskeskuse number;
- kvaliteediklass – valitakse üks järgnevatest tähistest: B-klass; B;
- pakendamise kuupäev.

Pakendatud A-klassi kanamune võib ümber pakendada ainult pakenduskeskuses. Ühes pakendis võivad olla ainult ühe partii munad.

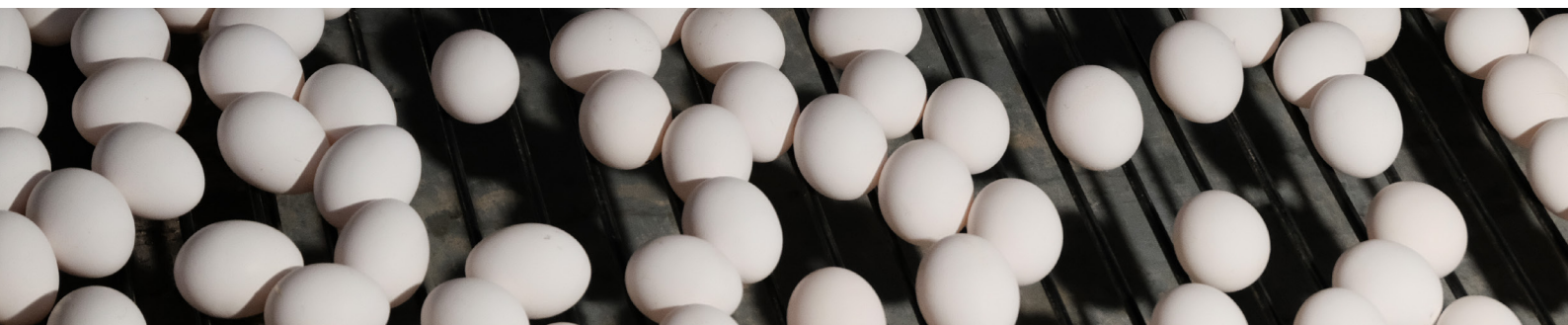
Tööstusmunad

Tööstusmunad on muuks otstarbeks kui inimtoiduks ette nähtud kanamunad, mida turustatakse mittetoidu-ainetööstusele või suunatakse jäätmekäitlusesse. Sellised munad pakendatakse konteinerisse. Konteiner märgistatakse punase lindi või etiketiga, millele on selgelt ja loetavalt märgitud:

- ettevõtja nimi ja aadress, kellele munad tarnitakse;
- munad tarninud ettevõtja nimi ja aadress;
- sõna “TÖÖSTUSMUNAD” (2 cm kõrguste suur- tähtedega);
- sõnad “inimtoiduks kõlbmatu” (vähemalt 8 mm kõrguste tähtedega).

Imporditud kanamunad

Väljapoolt Euroopa Liitu imporditud munad märgistatakse päritoluriigis selgelt ja loetavalt riigi ISO 3166 koodiga. Kus asjakohane märgitakse munade pakendi välispinnal päritoluriik ning teave „tootmisviis ei vasta EÜ normidele“.

⁸ Vt lisainfot toitumislase teabe esitamise nõuete kohta <https://toiduteave.ee/valjaanded/margistamine/>

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1924/2006